

Testamentu digitala egingo zenuke?

Sare sozialetan zerbait partekatzen dugunean, aplikazioen batekin eragiketaren bat egiten dugunean... gure azterna digitala sortzen ari gara. Zer egin dezakegu azterna horiek ondo kudeatzeko? Eta gu falta garenean zer gertatzen da datu horiekin? Sekuentzia honetan horretaz arituko gara. Ariketa hauek egingo dituzu:

- Binaka, galderei erantzun, zure ohiturei buruz hitz egiteko.
- Audioa entzun ondoren, galderen erantzun zuzena aukeratu.
- Testua irakurri ondoren, zenbait esaldi sailkatu eta zenbait hitzen esanahiari erreparatu.
- Galderei erantzun, atera diren zenbait ideiaren gaineko iritzia emateko.

1. Gure bizitza on-line

Gaur egun sarean gero eta gauza gehiago egiten ditugu. Eta zuk? Erantzun beheko galderari, eta ondoren, taldean komentatu.

- Zer motatako gauzak egiten dituzu sarean edo on-line?

Gehitu nahi dituzunak:

- *Zenbait erosketa egiten ditut.*
- *Bidaiak, hotelak eta abar kontsultatu eta erreserbatzen ditut.*
- *Banketxeko operazio asko egiten ditut: diru-sarrerak, kontsultak, dirua kontu batetik bestera mugitu...*
- *Sare sozialetan argazkiak zintzilikatzen ditut.*
- (...)

2. Gure aztarna digitalak

Entzun erreportajea zer dioten Josu Barandalla informatikariak testamentu eta gure “aztarna” digitalei buruz. Ondoren, galdera hauen erantzun zuzenak aukeratu.

<https://labur.eus/ICogw>

1. Testamentu digitalari buruzko araurik bada gaur egun? Zer dio kazetariak honi buruz?

- ☐ Nafarroako Gobernuak eta Eusko Jaurlaritzak beharbada aterako dute legeren bat.
- ☐ Euskal Herrian, mota honetako legerik ez dago eta ezta egiteko aurreikuspenik ere.
- ☐ Oraingo ez dago araututa, baina Eusko Jaurlaritza gaia aztertzen ari da.

2. Zer dira aztarna digitalak? Zer adibide aipatu dira audioan?

- ☐ Batez ere, interneten nabigatzean kontsultatzen ditugun web-orrialdeak dira.
- ☐ Sare sozialetan argitaratzen ditugunak bakarrik dira aztarna digitalak.
- ☐ Sare sozialetan argitaratzen dugunaz gain, gure argazkiak, komentarioak, egiten ditugun harpidetzak...

3. Zein da lehen pausua gure aztarna digital horiek ondo kudeatzeko?

- ☐ Gogoan izatea zein webgunetan eta zerbitzutan gauden erregistratuta.
- ☐ Ditugun pasahitzak sarri-sarri aldatzea.
- ☐ Sare sozialetan argitaratu ditugun datuak ondo antolatzea.

4. Josuk dioenez gure helbide elektronikoa da ezabatu behar dugun azken aztarna. Zergatik?

- ☐ Informazio interesgarria gordetzeko helbide hori behar dugulako.
- ☐ Helbide elektronikoa informazio klabea egoten delako.
- ☐ Zerbitzuei baja emateko, edota pasahitz bat berreskuratzeko beharrezkoa delako.

3. Zer egin dezakezu zure aztarna digitalekin?

Josuk aipatu bezala, garrantzitsua da gure aztarna digitalak ondo kudeatzea. Eta gu falta garenerako, zer bide ditugu aztarna horiek ongi kudeatzeko? Testu honetan zenbait erantzun emango zaizkizu.

Irakurri testua eta erreparatu beltzez nabarmendutako hitzen esanahiari.

Zer gertatzen da zure aztarna digitalarekin hiltzen zarenean?

Egun, ohikoa izaten da norberak, ditugun ondasun, zor eta gauzen inguruko aurreikuspen eta hausnarketa egitea eta gu hiltzean guzti horiekin zer gertatuko den erabakitzea: nori utziko diogun gure altxorren bat, nola banatuko ditugun gure ondasunak, zein erabaki hartu nahi dugun...

Baina, zer gertatzen da **ondasun digitalei** dagokionez? Horri ez diogu normalean erreparatzen. Baina, kasu askotan, gu hiltzean, gure datuekin zer egin behar den eta zeinek izango lukeen erabakitze eskubidea erabakitze aukera daukagu.

Testamentu digitala

Google kontu bat badaukagu, adibidez, kontu horri lotuta hainbat zerbitzu dauzkagu. Ziurrenik, hau izango da zure buruari buruzko informazio gehien izango duen baliabidea. Googlek ematen digun aukera baten bitartez erabiltzaileok adieraz genezake kontua erabiltzen ez den unetik noiz hartu beharko duen berak zuzenean hori kudeatzeko ardura. Gainera, zure kontuaren ardura beste erabiltzaile batek hartzea nahi baduzu aurretik adierazteko aukera ematen dizu. Erabiltzaile horrek zure informaziora sartzeko eskubidea izango du, baina ezin izango du zuk sartutako **edukia** editatu, ezta **ezabatu** ere; kontua ez da berarena izango.

Zure datuetara sartzeko **ahalmena** beste bati **esleitzerik** nahi ez baduzu, badaukazu beste baliabide bat: kontuaren **ezarpenetan** aurreikusi zenezake zure **eduki guztia ezabatzea**, zure kontuak epe zehatz batez jarduerarik izan ez duzunean.

Pertsona bat hiltzen denean **ordezko** edo **arduradunik izendatu** gabe, beste lagun batzuek informaziora sartzeko ahalmena edo kontua ezabatzea eska dezakete. Horretarako pausu zehatz batzuk jarraitu behar dira eta agiri ofizialak bidali beharko dira.

Facebooken kasuan, **oinordeko bat izendatu** genezake gure kontuaren ezarpenetan (Ezarpenak > Segurtasuna > Legacy Contact atalean). Facebookek profilaren jabea zendu (hil) dela **ohartarazpen-mezua jasotzen** duenean, zuzenean izendatutako pertsona honi mezua bidaliko dio; pertsona horrek profila horren gaineko eskubide batzuk eskuratuko ditu eta erabakiak hartu ahal izango ditu: biografian idatzi, profileko irudia aldatu... Baina, Googlen bezala, ezin izango du kontua berarena balitz bezala jardun (argitalpenik egin hildakoaren izenean, ezta mezu pribatuak ikusi). Kasu horretan, badago aukera kontuaren ezarpenetan adierazteko pertsona honi baimena ematen diogula gure profileko argazki eta argitalpenak jasoko dituen fitxategi bat deskargatzeko.

Facebooken zure kontuaren gaineko oinordekorik ezarri nahi ezean, beste aukera bat daukazu: hiltzen zarenean kontua ezabatua izateko agindua ematea. Hori ezarpenetan egin zenezake.

www.azkuefundazioarenegunkaria.eus web ataritik hartutako testu-zatia. Testu moldatua.

EUSKARRI LEXIKALA

- Ondasun digitalaz arduratu
- Oinordekoa izendatu
- Ahalmena beste bati esleitu
- Ezarpenetan eduki guztia ezabatu
- Ordezko arduradun bat izendatu
- Ohartarazpen-mezua jaso

Aurreko testuak dioena kontuan hartuta, adierazi zer egin daitekeen hil aurretik eta ondoren, testamentu digitala eginez gero.

	Hil aurretik	Hil ondoren
Arduradun edo oinordeko bat izendatzea.		
Oinordekoak gure datuetan sartzeko ahalmena izatea.		
Ezarpenetatik kontua ezabatzeko eskatzea (norberak edo ingurukoek).		
Facebookek izendatutako oinordekoari mezua bidaltzea dagozkion eskubideen izenean.		

4. Testamentu digitala: eman zure iritzia

Sekuentzian zehar ikusi denez, gure bizitza digitalean hainbat aztarna uzten ditugu.

Egin proba: Jar ezazu zure izena Googlen eta emaitzak aztertu ondoren, erantzun galdera hauei, eta komentatu taldean.

- Aurkitu al duzu espero ez edota gustukoa ez duzun informaziorik?
- Gure "aztarna digital" horiek kudeatzeko hainbat modu aipatu dira sekuentzian. Behean dituzu horietako batzuk. Horietako zein aplikatzen duzu edo aplikatuko zenuke?
 - Erregistratuta nagoen webgune eta zerbitzuak ondo apuntatu.
 - Erabiltzen ez ditudan sare sozialen kontuak ezabatu.
 - Sare sozialetan argitaratzen ditudan datuen pribatutasuna zaindu.
 - Ezarpenetan, ondo begiratu Facebookek, Googlek... zer aukera ematen ditu(zt)en nire datu pribatuak kudeatzeko.
 - (...)
- Dakizuna jakinda, testamentu digitala egitea ideia ona dela esango zenuke? Zergatik?

ERANTZUNAK

2. Gure aztarna digitalak

1. Testamentu digitalari buruzko araurik bada gaur egun? Zer dio kazetariak honi buruz?

Euskal Herrian, mota honetako legerik ez dago eta ezta egiteko aurreikuspenik ere. ✓

2. Zer dira aztarna digitalak? Zer adibide aipatu dira audioan?

Sare sozialetan argitaratzen dugunaz gain, gure argazkiak, komentarioak, egiten ditugun harpidetzak... ✓

3. Zein da lehen pausua gure aztarna digital horiek ondo kudeatzeko?

Gogoan izatea zein webgunetan eta zerbitzutan gauden erregistratuta. ✓

4. Josuk dioenez gure helbide elektronikoa da ezabatu behar dugun azken aztarna. Zergatik?

Zerbitzuei baja emateko, edota pasahitz bat berreskuratzeko beharrezkoa delako. ✓

3. Zer egin dezakezu zure aztarna digitalekin?

	Hil aurretik	Hil ondoren
Arduradun edo oinordeko bat izendatzea.	✓	
Oinordekoak gure datuetan sartzeko ahalmena izatea.		✓
Ezarpenetatik kontua ezabatzeko eskatzea (norberak edo ingurukoek).	✓	
Facebookek izendatutako oinordekoari mezua bidaltzea dagozkion eskubideen izenean.		✓

TRANSKRIPZIOA

MANU ETXEZORTU.- Oraindik berria den, berria segun, kontzeptu bat landu nahi dugu segidan: testamentu digitala, testamentu digitala. Finean, testamentu digitalaz ari gara. Alegia, gure interneteko ondare eta aztarna norbaiti uzteaz. Igotz Algora. Egun on, Igotz.

IGOTZ ALKORTA.- Egun on, Manu. Gaia berri samarra da bai. Horren seinale gurean ez dagoela mota honetako lege bat onartzeko aurre-ikuspenik, ez Eusko Jaurilaritzak ezta Nafarroako Gobernuak ere. Baina hortxe da gero eta handiagoa den ondare digitala ere: gure kontu eta klabeak, interneteko harpidetzak, eta nola ez, sare sozialetako perfilak. Kalean, Manu, bakarren bat jabetuta sumatu dugu, garrantzitsua litzatekeela hil-ostean horiek ezabatzea.

ELKARRIZKETATUA 1.- Ez da bakarrik kontraseinena (pasahitzena) eta. Azkenean, sare sozialetan gure informazio guztia geratzen da, eta nik uste dut errespetu-puntu bat dela dena borratu ahal izatea, ez?

IGOTZ ALKORTA.- Baina, baina hortxe dago koska. Ez dagoela araututa, eta sarri ez dugula horretaz pentsatu ere egin.

MANU ETXEZORTU.- Dena den, Igotz, lehendabizi argitu beharko genukeena da sareko ondareez edo aztarna digitalaz ari garenean, zer esan nahi dugun edo zertaz ari garen, ezta?

IGOTZ ALKORTA.- Hodei-TIC informatika zerbitzuko Josu Barandallak argitu digu gure aztarna ez dela soilik sare sozialen bidez publikoa dena, badela aztarna pribatua, eta garrantzitsua dena ere.

JOSU BARANDALLA.- Azkenean guk interneten ba gaur egun batez bere (ere) sare sozialetan, baina ez bakarrik sare sozialetan, bale, lagatzen ditugu argazkiak, komentarioak, publikazi(ñ)ak, artikulak... Orduan, guri buruz interneten dago(e)na, hori da aztarna digital bat. Zelan dakigu zein, zein da(e)n gure aztarna digitala? Bueno, ba erarik errazena da azkenean ba googlen jarri zure izena, adibidez. Agertuko da zer edo zer. Eta hori, adibidez, sare sozial batean egiten bado(u)zu, ba askoz gehiago aterako da.

IGOTZ ALKORTA.- Erraz pilatzen zaizkigu kontuak facebook-en, twitterren, instagraman, bankuko kodeak, e-mailak, suskripzioak (harpidetzak)... Testamentu digitalaz hitz egin aurretik, garrantzitsua litzateke hori guztia, azkenean daukagun amaraun hori guztia egoki kudeatzea. Lehen urratsa, izena emanda edo erregistratuta gauden webgune eta zerbitzuak gogoan izatea litzateke.

JOSU BARANDALLA.- Leku zehatz batean alta bat ematen do(u)zunean, azkenean, zure datuak ematen dituzu. Orduan hori antolatuta edukiko nuen. Ez dakit, foro batean alta emo(a)ten do(u)danean edo web-orri batean alta ematen da(e)nean edo blog berri bat sortzen do(u)gunean, behintzat pasahitza eta kontua eta non sortu do(u)gun zer, nahiko argi eduki behar do(u)gu.

MANU ETXEZORTU.- Bueno, beraz, Igotz, lehen aholkua litzateke, ez, buruan apuntatuta edukitzea izena emanda gauden zerbitzu guztiak eta klabe guztiak. Zer egin beharko genuke Igotz, gure gertukoren bat hil eta haren klabeak baldin baditugu?

IGOTZ ALKORTA.- Sare sozialetako profilak, izena emandako orriak eta bestelakoak ezabatzen hasten garenerako ohar garrantzitsua egin digu Josu Barandallak. Azkena, baja eman edo ezabatu behar genukeena beti e-maila edo e-mailak dira.

JOSU BARANDALLA.- Bera hasi ahalgo da edo ezabatzen datuak edo eskatzen ezabatzeko, edo bajaran emo(a)ten zerbitzuak edo da(e)na da(e)lako Azkenean beti eduki beharko dau (du) sarbidea segur aski zure e-mailera behintzat, ze normalean bajaran emo(a)teko zerbitzu bat, edo pasahitz bat berreskuratzeko zerbitzu batean, beti beharko da e-mail bat... Orduan oso garrantzitsua, e-mailak ez ezabatzea, ze e-mailak ziur asko behar izango dituzu beste zerbitzuen baja prozesatzeko.

IGOTZ ALKORTA.- Demagun, ordea, ez dugula hildakoaren klaberik, sare sozialetan ez dagoela beste arduradunik izendatuta.. Zer egin orduan? Kale-inkesta egiten ari ginela informatika-ikasle honek eman zigun pista.

ELKARRIZKETATUA 2.- Bueno, orain berez badaude ere hola enpresa batzuk, familiarrek edo eska dezaketela datu guztiak borratzeko (ezabatzeko) eta "inklusio", zuk hil aurretik ere ahal duzula eskatu hiltzen zarenean borratzeko.

IGOTZ ALKORTA.- Eta Josu Barandallak baieztatu digu. Badaude abokatu-enpresak horretara dedikatzen direnak, gure aztarna eta ondare digitala ezabatzera edo kudeatzera, legez hildakoen aztarna digital hori kudeatzera, esan bezala. Hori bai: dirua behar da eta denboran luzatu litekeen kontua izan liteke.